

(/)

🏠 (/) > Biografier, erindringer (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > N.F.S. Grundtvig

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/christoffer-columbus>)

N.F.S. Grundtvig

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 1870

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/nfs-grundtvig)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/nfs-grundtvig](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/nfs-grundtvig)) **t**

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [\[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/nfs-grundtvig\]\(http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/nfs-grundtvig\)\) **in**](http://www.historie-</p></div><div data-bbox=)

([\[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/nfs-grundtvig&title=\]\(http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/nfs-grundtvig&title=\)\)](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-</p></div><div data-bbox=)

Hal Koch

N.F.S. Grundtvig

Kristeligt Dagblads Forlag. 297 sider. 199,95 kr.

En følelse af at være med til noget - eller "Ind i historien"

Af Leif Arffmann. Fhv. provst, Vejle

Kristeligt Dagblads Forlag påbegyndte i 2015 udgivelse af en serie klassikere. Den første var Stefan Zweigs: "Erasmus af Rotterdams triumf og tragedie" fra 1934 som et modsvar til nazisterne og deres fordømmelse af jøder som Stefan Zweig selv.

Nu er turen kommet til kirkehistorikeren Hal Kochs vægtige bog om Grundtvig. Bogen udkom i første udgave i 1943 og byggede på de offentlige forelæsninger om Grundtvig, Hal Koch som professor ved Københavns Universitet holdt i efteråret 1940. Netop i september 1940 havde Kaj Munks skuespil om Grundtvig, "Egelykke", haft premiere på Det Kongelige Teater og Grundtvigskirken på Bispebjerg blev indviet, så navnet var ikke ukendt. Hal Kochs forelæsninger blev da også et så stort tilløbsstykke, at de måtte dubleres i overfyldte auditorier, og kom ifølge kirkehistorikeren P.G. Lindhardt til at høre til "Danmarks-historiens klassiske tekster" ("Hal Koch og hans virke", Gyldendal 1969 s.22)

Dette hænger sammen med forelæsningernes kontekst, fem måneder efter de tyske tropper havde besat Danmark. Det er da også i den sammenhæng, at Hal Koch i forelæsningernes indledning siger: "og vi, som var så kloge, vi som troede, at vor sunde virkelighedsforståelse og vor sande realistiske psykologi havde ført os til bunds i alt menneskeligt, havde klarlagt livets muligheder – vrangt så vel som skønne – vi som var så nøgterne, så illusionsfri og uden alle fordomme, vi er vågnet op rådvilde og usikre overfor den ganske simple opgave at leve et dansk menneskeliv..." Hal Koch fortsætter med at præcisere, at just rådvildheden kan føre til, at jeg som menneske ser mig tilbage, til "fortid og erfaring, som dér er indvundet". Når Grundtvig så hentes frem, så er det, fordi han "står os nærmere i vor rådvildhed, fordi han virkelig ved noget om, hvad dansk menneskeliv er." Tilhørerne inviteres til at selv at tænke med og indlede en dialog med Grundtvig, "jeg indbyder Dem til et stilfærdigt, ofte besværligt og ganske usensationelt arbejde. Derfor er disse forelæsninger ikke underholdning for det bedre akademiske borgerskab."

Og det er da også en ikke udpræget asfalteret vej, der nu betrædes i bogens gennemgang af Grundtvigs liv og virke. Hal Koch holder ord, det er ikke altid nemt at følge med, når Grundtvigs tanker udfoldes. Der er således ikke tale om en Pixi-bog, om en letfattelig indføring i Grundtvig. Der er derimod tale om et grundigt arbejde, hvor de mange forskellige sider af Grundtvig bliver belyst. Det ses allerede af indholdsfortegnelsen, hvor kapitlerne "Det menneskelige og det folkelige", "Skolen", "Menneske først og kristen så" "Kirken" og "Skjalden" følger efter de kapitler, der beskriver Grundtvigs liv.

Det historiske arbejde er gjort solidt og grundigt af Hal Koch i beskrivelsen af Grundtvigs værker, men at aktualisere det fundne er ikke altid den nemmeste del af arbejdet. Det lykkes for Hal Koch, bl. a. i forsøget på at beskrive Grundtvigs opfattelse af "det folkelige". Her siger Hal Koch, når han definerer det folkelige: "Ved opdagelsen af det folkelige bliver Grundtvig en af de få, som, har gjort sig fri af den individualisme, den "forsjæling" af mennesket som lige siden renæssancen har redet Europa som en mare, og som i sidste instans er en arv fra hellenismen." Denne iagttagelse udvikles videre: "Mennesket er ikke et "jeg", men et led i en stor folkelig sammenhæng, hvorved det knyttes ikke til tidløse, evige ideer, men til en bestemt, konkret historie. Og kroppen hører med så fuldt som sjælen." Det er interessant at se, hvorledes begrebet "det folkelige" sættes sammen med overvejelser om den aktuelle politisk-historiske situation i 1940, og som vi fortsat kan tage ved lære af, når Hal Koch siger: "Det folkelig ender – til forskel fra det nationale – altid i det mellemfolkelige; ikke i det internationale, kosmopolitiske, som er en form for uvirkelighed, hvor alle katte bliver grå og ens; det folkelige fører os

ud til landegrænsen, hvor vi møder de andre, hvad enten de hedder polakker, tyskere eller jøder, og vi møder dem ikke som fjender, men som medskabninger, der er samme kår og samme krav undergivet. ” Det var sådanne bemærkninger, der førte til en fra nogle sider voldsom kritik af Hal Koch, idet de blev betragtet som et forsvar for besættelsestidens samarbejdspolitik.

Gennemgangen af N.F.S. Grundtvigs liv og virke, hans tanker og skrifter er, som ovenfor anført, ikke den nemmeste tilgang til den person, der, om nogen, har haft kolossal betydning for, hvorledes det danske samfund og de danske kulturelle traditioner har udviklet sig. Det gælder ikke mindst Grundtvigs tanker om åndsfrihed, og de skoletanker, der, båret frem af andre, har sat sig meget dybe spor. Det er imidlertid værd at bemærke, at Hal Koch præciserer, hvor sær en snegl, Grundtvig var. Han blev af de fleste i sin samtid betragtet som en outsider. ”Samtidens litterære kritik stod yderst famlende overfor denne mærkværdige skjald, der hævdede sin buldrende røst midt iblandt guldalderens digtere, og som oftest faldt dommen hårdt ud, ja, den egentlige litterære sagkundskab ville helst frakende ham digternavnet.” Det hænger utvivlsomt sammen med en anden Hal Kochsk iagttagelse af Grundtvigs sprog og stil: ”Her er ingen leflen for hvad tiden kræver og moden foreskriver”.

Hal Kochs sprog kan godt virke altmodisch i 2021. P.G. Lindhardt betegner således bogen i 1969 i det ovenfor citerede værk som en ”højstemt og bevæget vækkelsestale til hele folket” Men hans ærinde er fortsat aktuelt. Det er således vigtigt at holde de grundtvigske frihedsbegreber op i lyset og se dem reflekteret af sin egen samtids belysning. Det er derfor værdifuldt, at bogen genudgives, med Hal Kochs egne forord til 1. udgave i 1943 og 2. udgave fra 1959 samt med et forord af Bertel Haarder. Det kan i parentes bemærkes, at bogen udkom på svensk allerede i 1941, og at den danske udgave fra 1943 således af en fordanskning denne. Dernæst udkom den på fransk i 1944, på tysk i 1951 og i U.S.A. i 1952.

Et par af tilhørere til Hal Kochs forelæsninger i 1940 har fortalt, at der ikke blot var tale om forelæsninger, som de er flest, men som de siger: ”Vi følte, at vi var med til noget.” Det er samme fornemmelse, man som læser har, når bogen om N.F.S. Grundtvig lægges på bordet efter endt læsning. Vi har været indenfor i historien i dobbelt forstand, både hos Grundtvig og Hal Koch.

[Historie-online.dk, den 17. marts 2021]

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/christoffer-columbus>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

CHE GUEVARA

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/usa-nord-og-sydamerika/che-guevara>)

SØNDERJYSK BONDEDRENGS VEJ TIL BOGEN (<http://www.historie-online.dk/boger/gb-en-georg-brandes-biografi>)

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/soenderjysk-bonedrengs-vej-til-bogen>) (<http://www.historie-online.dk/boger/gb-en-georg-brandes-biografi>)